

KANAŁ GLIWICKI I KŁODNICA

KANAŁ GLIWICKI jest drogą wodną łączącą przemysłowe miasta Górnego Śląska z Odrą. Całkowita długość Kanału Gliwickiego wynosi 40 km, a różnica poziomów pomiędzy portami w Gliwiczach i Koźlu wynosi 43 m. Pokonanie różnic poziomu wody przez jednostki pływające reguluje sześć szluz wodnych, z czego trzy – Rudziniec, Dzierżno i Łabędź – znajdują się na części szlaku leżącej na terenie województwa śląskiego. Służowanie w obu kierunkach jest ogromną atrakcją dla kajakarzy. Spływanie kajakami po Kanaale Gliwickim wymaga jednak przestrzegania zasad bezpieczeństwa szczególnie przy Odry. Szlak kajakowy jest sygnałizacją świetlną oraz ostrzeżeniem przy mijaniu z innymi jednostkami pływającymi. Na szlaku kajakowym warto zwrócić uwagę na zabudowania Huty Łabędy, mosty kratownicowe oraz oczywiście szluzy – inżynierne ciekawości śródlądowej drogi żegludowej. W Pławniowicach można przystanąć w leśnej przystani i wypakać się w pobliskim jeziorze. Warto też wyjść z kajaka, aby zobaczyć pobliski pałac Bałlestremów. Można również wypłynąć do pozostałości koryta dawnego Kanału Kłodnickiego i zatoki kormoranów oraz pod przełaz Kłodnicy. Nurt wody w Kanaale Gliwickim nie jest silny, dlatego kajakiem można płynąć zarówno w stronę Koźla, jak i Gliwic.

KŁODNICA należy do najważniejszych rzek, przepływających przez Górny Śląsk. Rozpoczyna swój bieg w Katowicach i przepływa przez kilka śląskich miast, aż do Gliwic, gdzie wpada do jeziora Dzierżno Duże. Po pokonaniu akwenu na drugim końcu jeziora Kłodnica poprzez konstrukcję zwaną przełazem przelewa się do Kanału Gliwickiego. Przez kilka kilometrów rzeka i kanał płyną wspólnym nurtem, dopiero w pobliżu mostu autostrady A4 Kłodnica opuszcza Kanał Gliwicki i dalej płynie własnym, meandrującym korytem aż do Kędzierzyna-Koźla, gdzie uchodzi do Odry. Szlak kajakowy na Kłodnicy jest atrakcyjny przyrodniczo szczególnie w okresie wiosennym. Trzcinowa porastająca brzozy są ostoją licznych ptactwa. Kłodnica stanowi interesującą alternatywę spływu dla kajakarzy płynących Kanałem Gliwickim, którzy na rozdziale wód Kanału Gliwickiego i Kłodnicy mogą zdecydować, czy wpłynąć na meandrujące wody Kłodnicy, którą mogą dopłynąć do następnego przystanku w Ujeździe.

INFORMACJE HISTORYCZNE

Pierwszy kanał – **Kanał Kłodnicki**, łączący ośrodki przemysłowe Śląska ze sławną rzeką Odrą, został zbudowany w oparciu o zasoby wodne Kłodnicy w pierwszych dziesięcioleciach XIX wieku. Dawny kanał umożliwił transport żelaza z Królewskiej Huty, węgla z Zabrza, czy żelaza z Gliwic do odległych terenów Królestwa Pruskiego i służył rozwojowi przemysłu śląskiego aż do lat 30. XX wieku. Z czasem okazało się koniecznym zastąpienie wyłożonego Kanału Kłodnickiego nowoczesniejszym obiektem hydrotechnicznym. Prace przy budowie **Kanału Gliwickiego** rozpoczęto w 1933 r., a zakończono je w 1939. Kanał Gliwicki był wówczas najnowocześniejszą drogą wodną tego typu w Europie. Na długości około 40 km zbudowano 6 podwójnych szluz komorowych. Są to szluzy: **Łabędź, Dzierżno, Rudziniec, Sławice, Nowa Wieś i Kłodnica**. W 1938 r. otwarto w Gliwiczach port wraz z bocznicą kolejową. Kanał Gliwicki i szluz stanowią do dziś ekspluatowaną drogę wodną, łączącą przemysłowe miasta Górnego Śląska z Odrą, po której do niedawna odbywał się ruch barek transportujących m.in. węgiel z gliwickiego portu do elektrowni w Wrocławiu.

WYBRANE ATRAKCJE

Szlak kajakowy na Kanaale Gliwickim jest malowniczy i ciekawy, pomimo jego spokojnego charakteru i leniwego biegu wody. Brzozy kanału są zarostem, dookoła słychać ptasi śpiew i widać wyskakujące ponad taflę wody ryby. Płynięcie kanałem daje wiele ciekawych opcji tworzenia różnych kompozycji tras kajakowych, nawet kilkudniowych. Obsługa szluz jest życzliwa i pomocna dla kajakarzy. W czasie płynięcia można spotkać łodzie motorowe oraz statki pasażerskie. Zbudowany w dwudziestolecu międzywojennym kanał Gliwicki, jest unikatowym nowoczesnym kanałem śródlądowym, ma więc swoje wyjątkowe w skal kraju atrakcje hydrotechniczne. Największą atrakcją jest z pewnością pokonywanie szluz. Jednym z największych obiektów hydrotechnicznych Kanału Gliwickiego jest Szluz Dzierżno, krótka woda. Zbudowana wraz z kanałem w 1939 r. została oddana do użytku dopiero w 1941 r. po częściowej przebudowie konstrukcji. Jest ogromną szluzą, której dwie bliźniacze komory o długości 71 m i szerokości 12 m, zamykane są z górnej strony ruchomym progiem, z dolnej zaś podnoszoną bramą. Różnica poziomów między górną i dolną wodą wynosi 10,3 m. Identyczną budowę ma Szluz Kłodnica, znajdująca się na końcu Kanału Gliwickiego. Szluz Łabędź (4,2 m piętrzenia) oraz bliźniacze szluz: Rudziniec, Sławice i Nowa Wieś (6,25 m piętrzenia) mają nieco inną konstrukcję, bowiem bliźniacze komory zamykane są uchylnymi wrotami.

Szluz Dzierżno, fot. arch. Marina Gliwice
Szluz Łabędź, fot. From the Sky, Marina Gliwice
Szluz Rudziniec, fot. From the Sky, Marina Gliwice

Inną ciekawostką hydrotechniczną na Kanaale Gliwickim są tzw. syfony – bezkolizyjne skrzyżowania kanału z innymi ciekami wodnymi. Pierwszy z nich to syfon Lisiego Potoku, przed mariną w Ujeździe. Lisi Potok jest przepuszczony pod dnem kanału w taki sposób, że jego wody nie miesza się z wodami Kanału Gliwickiego. Cały potok jest wypuszczony do rury na południowym brzegu kanału i wypływa pokonując syfon (obniżenie rury pod dnem) po północnej stronie kanału wykorzystując zasadę naczyń połączonych. Podobne rozwiązanie, potocznie nazywane syfonem Kłodnicy zastosowano w okolicy Kędzierzyna-Koźla, gdzie pod kanałem przepływa Kłodnica.

Szlak kajakowy zaczyna się (lub kończy, jeśli płynięmy od strony Koźla) w Marinie Gliwice przy Porcie Gliwice. W porcie można zobaczyć stare dźwigi portowe, nabrzeża przeładunkowe i nowoczesny terminal kontenerowy.

Marina Gliwice – przystań motorowodna oraz kajakowa na Kanaale Gliwickim. Działa tu wypozyczalnia łodzi motorowych i kajaków, z tego miejsca startują statki pasażerskie. Organizowane są przyrodnicze rejsy statkiem przez szluz do pobliskiej kolonii kormoranów, rejsy turystyczne do Pałacu w Pławniowicach, rowerowe do Ujeźdu, tematyczne: muzyczne, kulinarne, literackie, a także połączone z biesiadą. Można tu zostawić samochód na czas spływu oraz skorzystać z serwisu sprzętu, czy miejsca do grillowania.

Marina Gliwice, fot. arch. Marina Gliwice
Ujeździe, wycieczka rowerowa, fot. arch. Marina Gliwice
Pławniowice, fot. arch. Marina Gliwice

Zatoka kormoranów to wyjątkowe miejsce tuż przy 32. kilometrze Kanału Gliwickiego, gdzie można podglądać objęte ochroną ptaki. Liczne populacje kormoranów czarnego – a występuje tu kilaset osobników tego gatunku – sprzyja niedostępność miejsca: z jednej strony dostęp do nich ogranicza kanał, z drugiej zatoka, z trzeciej jezioro Dzierżno, a z czwartej teren szluz Dzierżno. Spotkać tu można wiele osobników czapli szarej, a czasem przy odrobinie szczęścia zimorodka, czy bielika.

Jeziora Dzierżno Duże i Dzierżno Małe powstały przez wypełnienie wód dawnymi pokopalniami węgla kamiennego. Starszy jest zbiornik Dzierżno Małe, położony w rejonie ujścia rzeki Dramy do Kanału Gliwickiego. Został utworzony w 1938 r. Zbiornik o powierzchni 1,2 km² posiada znaczenie przeciwpowodziowe, przyrodniczo-krajobrazowe, a także pełni rolę miejsca wypoczynku dla leżących w niedalekiej odległości miast: Gliwic, Zabrza, Bytomia i Rudy Śląskiej. Zlokalizowano tu ośrodki sportów wodnych oraz bazę noclegową i gastronomiczną. Łącząc nieopodal **Dzierżno Duże** (zbiornik Rzeczycy) powstało natomiast w 1964 r. poprzez zalanie dwóch wyrobisk płaskowych, skierowanymi tutaj wodami rzeki Kłodnicy. Powierzchnia jeziora wynosi nieco ponad 6 km². Jezioro pełni funkcje przyrodnicze i krajobrazowe, będąc m.in. ostoją ptactwa wodnego.

Przełaz Kłodnicy to miejsce gdzie rzeka Kłodnica wypływa z Jeziora Dzierżno Duże i łączy się nieco dalej z Kanałem Gliwickim. To potężna żelbetonowa konstrukcja z okresu międzywojennego, której zadaniem jest regulowanie ilości wody wprowadzanej do kanału ze zbiornika Dzierżno Duże. Zobaczyć przełaz Kłodnicy należy podpłynąć około 300 m z dolnego odcinka Kanału Gliwickiego przy Szluzie Dzierżno.

Przystań Leśna Pławniowice – przystań na prawym brzegu Kanału Gliwickiego. Miejsce cumowania statku pasażerskiego Tryton w latach 1962-1992. Jedną z pierwszych jednostek odbywających rejsy turystyczne po Kanaale Gliwickim. Można tutaj zaplanować odpoczynek w trakcie spływu oraz zorganizować piknik. Kilaset metrów od przystani znajduje się plaża nad jeziorem Pławniowice.

Rejs statkiem po Kanaale Gliwickim, fot. From the Sky, Marina Gliwice
Jezioro Pławniowice, fot. T. Renk, www.slaskie.travel

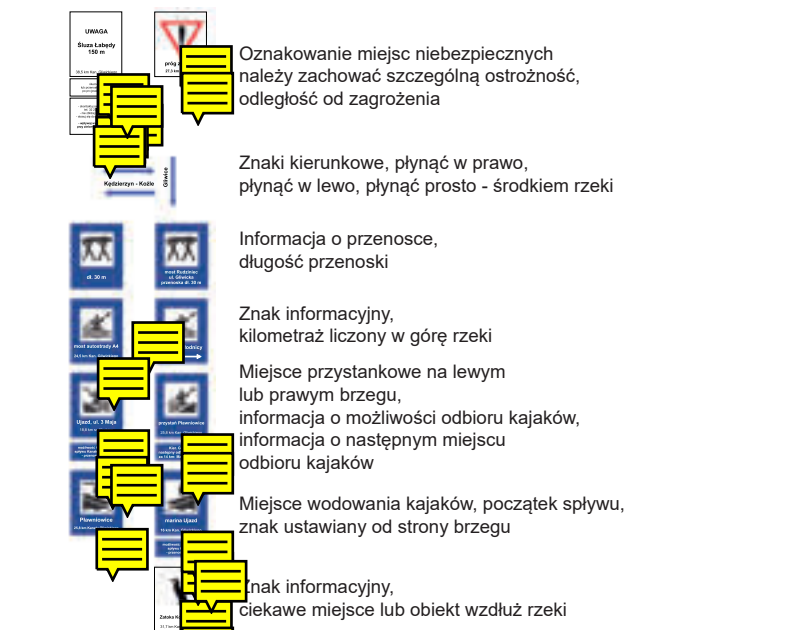
Jezioro Pławniowice leży w gminie Rudziniec, ma około 250 ha powierzchni. Jezioro powstało w pierwszej połowie lat 70. XX wieku, w wyniku zalania kopalni piasku w Tacziszowie wodami Potoku Tacziszowskiego. Akwen, wraz z sąsiednimi zbiornikami Dzierżno Dużym i Dzierżno Małym, bardzo szybko stał się ulubionym miejscem rekreacji mieszkańców Górnego Śląska. Na jego brzegach powstały kąpieliska, ośrodki żeglarskie, campingi, pensjonaty, hotele. Wędkarze łowią tutaj m.in. karpie i sandacze. Dookoła jeziora można spacerować lub jeździć rowerem. Znajdują się tu również sezonowe wypoczynki kajaków i sprzętu wodnego.

Pałac w Pławniowicach wybudowany został w stylu neorenesansowym w latach 1882-85 jako rezydencja mieszczańska Bałlestremów, bogatej rodziny przemysłowców z Górnego Śląska. Trójkrzydłowa, dwukondygnacyjna bryła pałacu wzniesiona została według projektu Konstantego Heidenreicha na planie litery „J”. Elewacje wykonane z cegły klinkierowej, posiadają rozmaite zdobienia w postaci detali kamiennych. Wysokie, czterospadowe dachy budowli ozdobione są licznymi wieżyczkami, iglicami, pinaklami i lukarnami, zaś nad całością dominuje czworoboczna wieża z zegarem, przykryta wysokim dachem namiotowym. Bałlestremowie opuścili rezydencję w 1945 r., uciekając przed nadchodzącą Armią Czerwoną. Po 1945 r. nacjonalizowany pałac pełnił różne funkcje, obecnie należy do Diecezji Gliwickiej. W otoczeniu pałacu znajduje się rozległy park o powierzchni 1,5 km², zabudowania folwarczne oraz oficyna ze stajnią i wozownią. Pałac i park można zwiedzać. Zespół pałacowo-parkowy znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie przystani kajakowej na Kanaale Gliwickim w Pławniowicach.

Marina Ujazd – zatoka na Kanaale Gliwickim. Znajduje się tu pomost oraz ślisko. Dobre miejsce na odpoczynek, piknik, czy nocleg. W odległości 1 km znajduje się rynek w Ujeździe, sklepy i restauracje. Obok rynku ruiny Pałacu Biskupiego, kościół św. Andrzeja Apostoła i zabudowy wzdłuż strażnicy.

Zespół Pałacowo-Parkowy w Pławniowicach, fot. arch. Marina Gliwice

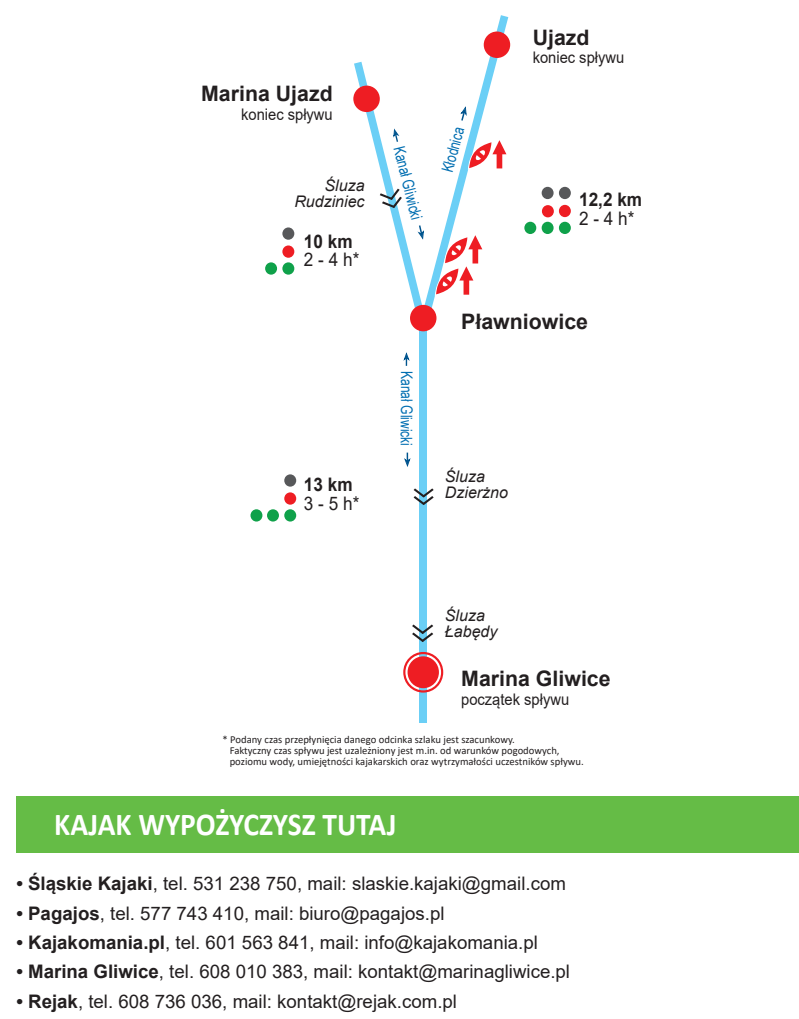
OZNAKOWANIE SZLAKU KAJAKOWEGO

PROPONOWANE ETAPY SPŁYWÓW

- Marina Gliwice - Pławniowice (13 km)
 - Pławniowice - Marina Ujazd (Kanał Gliwicki) (10 km)
 - Pławniowice - Ujazd (Kłodnica) (12,2 km)
- Trudność szlaku kajakowego**
Szybkość nurta, ilość naturalnych przeszkód (w nurcie takich jak kamienie, zwalone drzewa)
- szlak łatwy
 - szlak średnio trudny
 - szlak trudny
- Uciążliwość szlaku kajakowego**
Ilość przeszkód (głaz, progi wodne i elektryczne, miny) wymagających przeniesienia
- szlak nieuciążliwy
 - szlak średnio uciążliwy
 - szlak uciążliwy
- Atrakcyjność szlaku kajakowego**
Walory krajoznawcze, przyrodnicze, kulturowe (zakończenie, przebieg, przebieg szlaku)
- szlak średnio atrakcyjny
 - szlak atrakcyjny
 - szlak bardzo atrakcyjny

SCHEMAT SZLAKU KAJAKOWEGO

KAJAK WYPOŻYCZYSZ TUTAJ

- Śląskie Kajaki, tel. 531 238 750, mail: slaskie.kajaki@gmail.com
- Papajos, tel. 577 743 410, mail: biuro@papajos.pl
- Kajakomania.pl, tel. 601 563 841, mail: info@kajakomania.pl
- Marina Gliwice, tel. 608 010 383, mail: kontakt@marinagliwice.pl
- Rejak, tel. 608 736 036, mail: kontakt@rejak.com.pl

LEGENDA

